

ročník 33 regionálny mesačník číslo 11 november 2023

Novohradské osvetové stredisko (NOS) Lučenec v rámci monitoringu kolektívov a jednotlivcov záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte uvádza cyklus predstavujeme hráčov na heligónke:

Milan Gábor

„Heligónka mi prirástla k srdcu“

Poľnohospodár a neskôr starosta obce Budiná, heligonkár Milan Gábor sa narodil doma v Budinej 1. 4. 1940. Základnú školu navštevoval v rokoch 1946 – 54 v Budinej. Do svojich tridsiatich dvoch rokov pracoval ako poľnohospodár, potom sa zamestnal na družstve v Tomášovciach. V rokoch 1986 až 2006 pôsobil ako starosta obce Budiná.

Pán Gábor, porozprávajte nám o Vašom folklórnom svete a o Vašom vzťahu k heligónke a ľudovej hudbe.

Folklórom žijem celý svoj život. Už ako malý chlapec som si pri pasení kráv pospevoval ľudové pesničky, ktoré som sa učil od svojich predkov.

Na Budinských Lazoch bolo po večeroch bežne počut spevy a štebotanie heligónok. Ozveny heligónok ma inšpirovali, preto som ako 15-ročný presvedčil svoju mamu, aby mi jednu heligónku kúpila. Keď mama pošporovala, kúpila mi od ruky Populárku, malú harmoniku, na ktorej som sa za jeden rok naučil hrať. Heligonkárov v tej dobe bolo poredšie, no môj strýko tiež vedel hrať na heligónke, niečo mi poukazoval, a tak som sa potom učil hrať sám doma po večeroch, keď bolo okolo statku všetko porobené. Neskôr som sa heligónkami aj zaoberal a kúpil som si ich viac, už takých lepších. Dve, tri som mal stále doma. Na Budinských Lazoch bol život ťažký, spriemňovali sme si ho po robote spevom pri heligónke. Hrával som po celých lazoch, na zabíjačkách, páračkách, senách, po mlátení a podobne. Od malička som rád aj spieval a spievam celý svoj život. Ľudové piesne som čerpal z generácie na generáciu. V roku 1963 som sa oženil, vzal som si za manželku Emíliu z Budinských Lazov. Svojho syna Miroslava som tiež viedol k folklóru, naučil som ho hrať na heligónke, no on okrem toho

ešte chodil do ZUŠ v Lučenci na saxofón. V ľudovej hudbe sa uchytili aj moji dvaja vnuci, Martin, ktorý tiež hrá na heligónke a aj na husliach, a Miroslav, ktorý hrá na kontraviole. Takto vznikla aj rodinná ľudová kapela Gáborovcov a v tomto zložení už roky chodíme vystupovať na rôzne akcie a podujatia.

Odkedy ste začali spievať a hrať na heligónke profesionálne na rôznych vystúpeniach, podujatiach a ako ste sa k tomu dostali?

Do okolia sa rozšírilo, že hrávam na heligónke a spievam. Heligonkárov nebolo mnoho, preto ma po revolúcii začiatkom deväťdesiatych rokov oslovili z Novohradského osvetového strediska v Lučenci, nakoľko v spolupráci s obcou Krupina organizovali prehliadku heligonkárov, kde ma pozvali. Tam som prvýkrát verejne vystupoval na javisku.

Pokračovanie na s. 2

Po tejto skúsenosti mi napadla myšlienka, že niečo takého by som ako starosta obce mohol zorganizovať aj u nás v Budinej. Teda tak vnikol v roku 1993 prvý ročník prehliadky heligonkárov v Budinej. Momentálne v spolupráci s Novohradským osvetovým strediskom pripravujeme už tradične 29. ročník.

Postupom času som začal spolupracovať aj s pánom Ondrejom Molotom, ktorý je vedúcim ľudovej hudby (LH) Ďatelinka, pričom pán Molota zháňal ľudové pesničky, a tak ma zobral medzi seba. S prestávkami som s ním ako spevák, sólista pôsobil a vystupoval po celom Slovensku a okolí vyše 20 rokov. Obišli sme aj krajiny ako Srbsko, Čierna Hora a Maďarsko. Neraz sme účinkovali aj na Detvianskych slávnostiach, koncertoch a iných významných udalostiach, ako 70. výročie mesta Detva a podobne. Na rôznych podujatiach som vystupoval skoro každý víkend nielen s Ďatelinkou, ale aj ako heligonkár spolu s mojou rodinnou kapelou „Gáborovci“ a aj speváčkou Martou Sýkorovou z Budinej.

Roky som spolupôsobil a vystupoval aj s uznávaným heligonkárom Petrom Purdekom a Katkou Purdekovou z Detvy. Mojm veľkým vzorom bol prof. Ing. Milan Križo, DrCs., s ktorým sme boli aj dobrí priatelia.

Koľko vlastných CD ste vydali?

Keďže Ondrej Molota (Ďatelinka) so svojimi speváckmi-sólistami vydával viacero CD, ja ako spevák sólista som bol toho súčasťou a napadla mi myšlienka, že by som mohol vydať aj vlastné CD. Teda prvé svoje CD som vydal v roku 2004 a do dnešného dňa ich bolo vydaných sedem.

Aké sú Vaše plány do budúcnosti?

Teraz pracujem na vydaní môjho ôsmeho CD, ktoré bude vydané v r. 2024, a plánujeme ho pokrstiť v Budinej v spolupráci s Novohradským osvetovým strediskom. Tým moje účinkovanie vo folklóre skončí, mám už svoj pokročilý vek a ďalej už nechcem vo folklóre aktívne pôsobiť. Ľudové piesne, heligonka a hudba však zostanú so mnou v mojom srdci aj naďalej.

Fotografie z podujatia: „Niet beťára na Budinej, len ja sám“.

Bc. Milan Gabera, kultúrno-osvetový pracovník NOS
Foto: Viktória Poliačiková, Milan Alberti

Ľudia – roky – udalosti

Ľudovít Orság: „V kondícii ma udržuje 92 schodov k bytu na treťom poschodí“

Stredoškolský učiteľ, riadiaci pracovník **PaedDr. Ľudovít Orság** sa narodil 1. 12. 1928 v Lovinobani, okres Lučenec. Ľudovú školu navštevoval v r. 1934 – 39 v rodnej obci. Po skončení 4-ročnej meštianskej školy vo Zvolenskej Slatine v r. 1943 pracoval dva roky ako laborant v Slovenských magnezitových závodoch v Lovinobani. Hneď po skončení druhej svetovej vojny bol prijatý na Učiteľskú akadémiu (UA) v Lučenci, kde zmaturoval v r. 1949. V štúdiu ďalej pokračoval popri zamestnaní v r. 1961 – 64 na Vyššej pedagogickej škole v Bratislave a v r. 1965 – 67 na Fakulte spoločenských vied UK v Bratislave. Titul doktor pedagogiky získal v r. 1987 na FHV UMB v Banskej Bystrici. V r. 1949 – 52 bol riaditeľom základných škôl na Látkach – Novom Svete a v Sušanoch. V r. 1952 – 54 pracoval ako knižničný inšpektor na Okresnom národnom výbore (ONV) v Poltári a v r. 1955 – 60 ako vedúci odboru školstva a kultúry ONV v Poltári. V r. 1960 – 70 bol riaditeľom Strednej všeobecnovzdelávacej školy (SVŠ) v Poltári. V r. 1970 – 89 pôsobil ako podpredseda ONV v Lučenci. Od r. 1989 žije ako dôchodca v Lučenci.

Pán Orság, po maturite na Učiteľskej akadémii v Lučenci ste začali svoju pedagogickú činnosť na okolitých málotriedkach ...

Na Učiteľskú akadémiu mám pekné spomienky – boli to roky plné nadšenia a radosti zo skončenia vojnového marazmu, s elánom sme sa zapájali aj do mimoškolských aktivít: kultúrnych a športových podujatí, ochotníckeho divadla, dobrovoľných brigád pri budovaní našej rozvíjajúcej sa vlasti – hneď po maturite sme sa celá trieda zúčastnili mesačnej brigády pri Banskej Štiavnici, na výstavbe „Trate mládeže“... V 3. ročníku UA som sa spriatelil aj so svojou spolužiačkou – Elenkou Hrnčiarovou z Tomášoviec, s ktorou som v lete 1951 uzavrel manželstvo. V júni 1949 som bol ustanovený za riaditeľa 3-triednej národnej školy na Látkach – Novom Svete, kde som vyučoval dva školské roky s pomocou dvoch učiteliek. Okolie školy poskytovalo výborné podmienky na zimné športy, čo sme aj náležite využívali. Spolupracovali sme s okolitými málotriedkami (Žihľava, Čechánky, Polianky, Petrová, Zabykovo, no najmä s Látkami, kde bola dlhé roky riaditeľkou pani Sanislová, a s Detvianskou Hutou, kde bol riaditeľom František Kreutz). Moja manželka Elenka – tiež učiteľka – začala učiť najskôr na Pleši, potom na Látkach. Na podnet školského inšpektora Jána Romana sme od 1. 9. 1951 začali obaja učiť na 2-triednej škole v Sušanoch.

Potom nasledovalo obdobie, keď ste pôsobili v rôznych riadiacich funkciách ...

Po nástupe na ONV Poltár v r. 1952 mi pribudli mnohé funkcie a povinnosti, najmä v politickej a kultúrnej oblasti. Neobišla nás ani vlna socializácie poľnohospodárstva, návštevy obcí okresu, presvedčacia kampaň, dokonca chodenie s putovným kinom po okolitých dedinách ... V r. 1955 som sa stal poslancom ONV, členom Rady ONV a vedúcim odboru školstva a kultúry. Od môjho nástupu na tento post som pokračoval v snahe o výstavbu novej školy, nakoľko staré podmienky už nevyhovovali. Obetavú pomoc pri výkone tejto náročnej funkcie mi poskytoval osvetový inšpektor Ján Dianiška. V tomto období som sa podieľal na väčšine činností, ktoré okres pod vedením predsedu Pavla Kysuckého riešil.

Ako ste prežili roky 1960 – 70, keď ste boli riaditeľom SVŠ v Poltári?

Vybudovanie novej základnej školy v Poltári, do ktorej som aj ja osobne zháňal potrebné vybavenie a otvorenie jej činnosti v r. 1958 bolo významnou udalosťou. Následne tu bola zriadená aj SVŠ. Nová škola takto nahradila dovtedajšie školské budovy v Ipeľských tehelniciach a v meste. Riaditeľom sa stal Ján Gallo. Po zrušení okresu Poltár v r. 1960 som bol poverený funkciou riaditeľa tejto školy, na ktorej som pôsobil celých 10 rokov. S manželkou Elenou sme sa v r. 1955 presťahovali zo Sušian do Poltára, kde sme bývali v školskom byte. Nové pracovné zadenie zvýšilo nároky na moju kvalifikáciu, pribúdali pracovné skúsenosti. ZDŠ bola spojená s SVŠ – 19 tried ZDŠ a 3 triedy SVŠ. Ako riaditeľ som sa usiloval udržiavať kolektív v pracovnej pohode, disciplíne, vzájomnej ústretovosti a pochopení. Zástupcom riaditeľa bol Juraj Dobrocký, ktorý mal bohaté skúsenosti zo školskej praxe. Spolu sme vypravili prvý ročník maturantov v r. 1961. Po jeho odchode za riaditeľa ZDŠ Kalinovo sa zástupcom riaditeľa SVŠ stal Ján Kostúr a pre ZDŠ Dobrica Zubová. V priebehu niekoľkých rokov škola vychovala nemalo významných absolventov: lekárov – Ján Danko (dekan LF UK Martin, v súčasnosti primátor mesta Martin), Peter Dedič, Iveta Stanová, Pavol Žilák, Rudolf Slivka, Marián Kelemen, Miloš Hronec, Julo Míňarik, mnohých inžinierov a podnikateľov ...

Vaším posledným, no najdlhším životným pôsobiskom sa stal ONV v Lučenci. Mohli by ste našim čitateľom priblížiť vaše najvýznamnejšie aktivity na tomto poste?

Rok 1970 priniesol významnú zmenu v mojom pracovnom, ale aj rodinnom živote. Vzhľadom na dlhoročné skúsenosti v školstve a kultúre som bol povolaný za predsedu školskej a kultúrnej komisie ONV v Lučenci, čo si vyžiadalo presťahovať sa do Lučenca. V tomto období sme už mali dve školopovinné deti: syna Jurka a dcéru Alenku.

Pre úplnosť rodinných údajov dodávam, že v r. 1955 nám nečakane umrel náš 3-mesačný syn Ľudko. Po príchode do Lučenca manželka nastúpila za zástupkyňu riaditeľa školy na II. ZDŠ k riaditeľovi Pavlovi Cibulovi, od r. 1982 sa potom stala zástupkyňou riaditeľa novozriadenej ZDŠ na Vajanského ulici. Okrem pedagogickej činnosti bývala členkou porôt súťaží v prednese poézie a prózy, spoločne s kolegyňou Júliou Dombrovskou a Vojtom Zacharom pravidelne komentovala prvomájové sprievody naším mestom, či rôzne športové udalosti. Ja som v priebehu rokov vo funkcii člena rady a podpredsedu ONV mal na starosti rozvetvenú činnosť v oblasti školstva, kultúry, zdravotníctva a sociálnych vecí. V okruhu pôsobnosti som mal aj oblasť športu – bol som predsedom československých spartakiád v rokoch 1975, 1980 a 1985, spoluorganizoval som plavecké štafety, majstrovstvá v parašutizme, či turistické podujatia rôzneho druhu. V mojej kompetencii bola aj komisia pre riešenie problémov cigánskych spoluobčanov, branná výchova a kultúrno-spoločenské organizácie. Podieľal som sa na zriadení Novohradskej galérie v Lučenci, predmanželskej poradne, s vedením NsP Lučenec som sa zasadil o vybudovanie nového chirurgického pavilónu, jeho prístrojové vybavenie a tým, aj o zlepšenie zdravotnej starostlivosti pre občanov nášho okresu. Dlhé roky som vykonával funkciu predsedu Socialistickej akadémie, dnes známej ako Akadémia vzdelávania. Medzitým syn Jurko ukončil štúdium na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach a pracuje ako gynekológ v Lučenci. Je ženatý, s manželkou Zlaticou, doktorkou prírodných vied, vychovali 2 deti, ktoré sú už samostatné a majú vlastné rodiny. Dcéra Alenka – doktorka filozofie, po niekoľkoročnom manželstve s Miroslavom Hospodárom – doktorom práv, tiež vychovali dve, dnes už zaopatrené deti s vlastnými rodinami, žila v USA, teraz v Londýne. Na výchove a starostlivosti o vnúčatá sme sa s manželkou aktívne podieľali aj my a tešili sa z ich študijných výsledkov. Všetci dosiahli vysokoškolské vzdelanie. Do dôchodku som odchádzal v dobe významných zmien v zahraničí aj na vnútropolitickú scénu: Gorbačovova perestrojka v ZSSR, rúcanie Berlínskeho múru, nežná revolúcia ... Nová doba vyplavila do vedenia krajiny nových ľudí a doslova zmietla zaužívané, rokmi overené postupy. Zmeny boli potrebné, len, žiaľ, na úkor nás všetkých, prebie-

hali na mnohých úrovniach riadenia chaoticky. Ďalšie roky ukázali, že nie všetko, čo sme v povojnových rokoch vytvárali, bolo treba prehodnocovať ...

Na dôchodku žijete už vyše 30 rokov. Čím sú vyplnené vaše všedné dni a čím dni sviatočné?

Po nástupe na dôchodok som mal zrazu množstvo voľného času, zvlášť na rodinné aktivity. Ako počas celého života, aj v týchto rokoch mi bola oporou manželka Elenka: relaxovali sme prácou v osadovej záhradke, chodili sme na huby, pomáhali sme deťom pri voľnočasových aktivitách vnúčat – plávanie na Ružinskej či Luborečskej priehrade, v zime bežkovanie na Kokavských lazoch ... Krásne časy – ale sa rýchlo minuli. Aj vnúčatá už doštudovali, založili si vlastné rodiny a rozbehli sa po svete: Košice, Prešov, Bratislava, Londýn. Dnes sa už pýšim 8 pravnučkami: 4 dievčatká a 4 chlapci vo veku 5 – 9 rokov ... Týchto radostných udalostí (svadby vnúčat a narodenia pravnučat) sa však už Elenka nedožila. Umrela náhle pred 10 rokmi. Odvtedy žijem sám ... Donedávna som rád čítal, maľoval, záhradkárčil, šoféroval auto. Vek sa však začína podpisovať na mojom zdraví – zrak a sluch slabnú, nohy prestávajú poslúchať – po 2 operáciách zlomenín oboch bedrových kĺbov v dvojročnom slede. Za to, že ešte chodím, som nesmierne vďačný personálu ortopedického a anesteziologického oddelenia našej nemocnice. V kondícii ma však udržuje 92 schodov k bytu na 3. poschodí, ktoré denne niekoľkokrát zdolávam, aby som sa prešiel po slnečnom lučenskom námestí a v lete po mestskom parku. Nie je to už turistika ako kedysi, ale pohyb je život – to mi denne prízučuje syn Jurko. Mimoriadna každodenná starostlivosť zo strany syna a jeho manželky Zlatky ma drží „nad hladinou“.

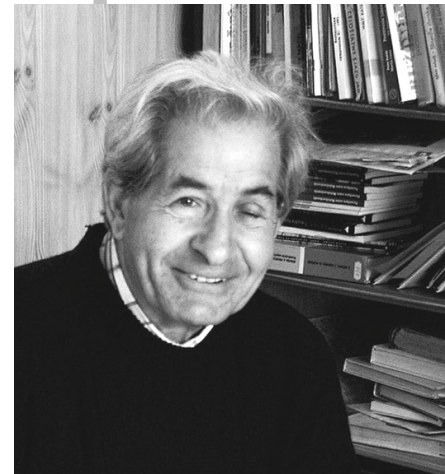

Stareckú osamelosť si spestrujem kontaktmi s bývalými spolupracovníkmi a priateľmi, najmä Ing. Štefanom Hor-

váthom, Ankou Garajovou, Pavlom Mikulášom, Jankou Beránekovou, so sedmi v bytovke, ako aj krstnými deťmi v Tomášovciach a Podrečanoch. Osobitnú radosť mi spôsobujú stretnutia s rodinami 4 vnúčat, s 8 pravnučkami a dcérou Alenou. Sú to vzácne chvíle, ktoré mi vždy dodajú energiu do ďalších dní ... (na fotografii som s Jurkovou dcérou Lenkou a pravnučkou Lili).

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Pripomíname si

Dezider Banga

Rómsky básnik, spisovateľ, prekladateľ, dramaturg, stredoškolský učiteľ **Dezider Banga** sa narodil 24. 8. 1939 v obci Hradište, okres Poltár. Základné vzdelanie získal v neďalekej obci Uhorské. V r. 1954 – 58 študoval na Strednej pedagogickej škole v Krupine, v r. 1958 – 63 študoval slovenský jazyk a dejepis na Filozofickej fakulte UK v Bratislave.

V období rokov 1963 – 69 pôsobil ako stredoškolský učiteľ na gymnázii v Trebišove. V r. 1969 – 78 vykonával pozíciu dramaturga Literárnej redakcie košického štúdia Slovenskej televízie, v r. 1979 – 90 bol redaktorom a šéfredaktorom mesačníka *Nová cesta* v Bratislave. V ďalšom období sa stal predsedom občianskeho združenia *Romani kultura*, šéfredaktorom kultúrno-spoločenského mesačníka *Roma* a detského časopisu *Luluďi*. Podnikal v oblasti polygrafického priemyslu, bol majiteľom kníhtlačiarne.

Svoje prvé básne a rozprávky z rómskeho prostredia začal publikovať v 60-tych rokoch. V básnickom debute *Záružlie a lekno* (1967) sa prezentoval ako básnik spontánneho lyrizmu, otvorene sa hlásiaci k zdrojom rómskej ľudovej slovesnosti.

Pokračovanie na s. 5

V jeho tvorbe dominuje prírodná, ľubostná a sociálna lyrika – prezentoval ju v zbierkach *Rozhovory s nocou* (1970), *Modrá búrka* (1970), *Horiaca višňa* (1983), *Slnečný vánok* (1999), *Agáty neumierajú* (2004).

Dezider Banga patril medzi výrazných zberateľov a prekladateľov rómskej poézie a rómskych ľudových rozprávok – zbierka *Pieseň nad vetrom* (1964), *Čierny vlas* (1970), *Paramisa* (1993). Autorsky pripravil antológiu rómskej poézie *Verše z vrbiny* (1993). Pre najmladších žiakov napísal *Rómsky šlabikár* (1993) a učebnicu *Maľovaná rómčina* (1997).

Predkladaný článok som spracoval s použitím literatúry: Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia, Slovenská národná knižnica, Martin 2008, s. 24.

Dezider Banga zomrel 23. 11. 2022 v Bratislave, pochovaný bol na cintoríne v Bratislave – Petržalke.

Alexander Herz

Maďarský lekár, politický pracovník, organizátor robotníckeho hnutia **MUDr. Alexander (Sándor) Herz** sa narodil 5. 12. 1875 v Jelšave, okres Revúca. Ľudovú školu navštevoval v rodisku, gymnázium v Kežmarku a Spišskej Novej Vsi. V r. 1894 – 99 študoval na Lekárskej fakulte Univerzity v Budapešti, diplom získal zo zubného lekárstva.

V r. 1902 sa presťahoval do Lučenca, kde pracoval ako zubný i praktický lekár pri miestnej železnici. Svoje lekárske služby poskytoval najmä chudobnejším pacientom. V Lučenci čoskoro nadviazal kontakt s rozvíjajúcim sa robotníckym hnutím. V r. 1906 sa stal členom Sociálnodemokratickej strany Uhorska, v r. 1918 spoluzakladateľom

Komunistickej strany Maďarska. Po vzniku Maďarskej republiky rád nadviazal kontakty s jej predstaviteľmi, no v marci 1919 bol uväznený v Ilave.

V januári 1921 sa zúčastnil na zakladajúcej konferencii komunistickej strany v Ľubochni a v máji 1921 viedol delegáciu Lučenčanov na kongres Komunistickej strany Československa do Prahy. Politickými a ideologickými článkami prispieval do časopisov: *Kassai Munkás*, *Losonczi Vörös Újság*, *Népakarat* a i. V parlamentných voľbách v r. 1925 bol za komunistov zvolený za senátora do Národného zhromaždenia, tu zotrval do r. 1929. Za jeho radikálne postoje voči štátu mu v r. 1930 hrozilo ťažké 6-ročné väzenie. Preto z rozhodnutia ÚV KSC odšiel do Moskvy, kde sa v r. 1931 stal členom Komunistickej strany Sovietskeho zväzu a politicky pracoval v československej i maďarskej komunistickej emigrácii.

Napriek všetkým jeho politickým i medicínskym snahám nemohol tušiť, že Stalinov kult osobnosti postihne aj jeho. V marci 1938 bol na základe vykonštruovaného procesu odsúdený na 8 rokov väzenia a transportovaný do ďalekého Vladivostoku. Tam v neľudských a mrazivých podmienkach zomrel 17. 11. 1938.

Spracované podľa: Biografický lexikón Slovenska 3. zv. G-H, Martin, Slovenská národná knižnica 2007, s. 435-436, ako aj *Magyar életrajzi lexikon* 1. zv. A-K, Budapest, Akadémiai Kiadó 1967, s. 714.

Elena Kubánová

Lekárka – internistka, hematologička, transfuziologička, posudková lekárka **MUDr. Elena Kubánová**, rodená Horniaková sa narodila 17. 11. 1923 v Tomášovciach, okres Lučenec. Základné vzdelanie nadobudla v rodnej obci (1929 – 34). Gymnázium navšte-

vovala v Lučenci (1934 – 38) a vo Zvolene (1938 – 42), kde maturovala. V r. 1942 – 49 študovala na Lekárskej fakulte (LF) UK v Bratislave. Postgraduálne štúdium internej medicíny a hematolo-transfuziológie absolvovala na LF UK v Bratislave (1954 – 55). Choroby trópov a subtropov absolvovala na Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov (ILF) v Bratislave (1971 – 72), organizáciu zdravotníctva a posudkové lekárstvo tiež na ILF (1975 – 76).

Svoju odbornú prax začínala ako sekundárna lekárka vo Fakultnej nemocnici (FN) Kliniky TBC v Bratislave (1950 – 52). Nadväzne pôsobila ako vedúca lekárka oddelenia darcov krvi a krajská odborníčka vo FN Kliniky hematológie a transfuziológie v Bratislave (1952 – 73). V poslednom období svojej kariéry pracovala ako vedúca odborná referentka na Odbore sociálneho lekárstva Ministerstva práce a sociálnych vecí SSR v Bratislave (1973 – 81). Od r. 1981 žila na dôchodku v Bratislave.

Počas svojho života napísala veľké množstvo vedeckých publikácií, zameraných na prevenciu zdravia darcov krvi, plazmaferózy i príjemcov darovanej krvi, resp. krvných derivátov. Prispievala do týchto odborných časopisov: *Bratislavské lekárske listy*, *Excerpta haematologica*, *Farmaco-terapeutické zprávy*, *Praktický lekár*, *Lekársky obzor* a i.

Manžel doc. Ing. Milan Kubán, CSc. (1919 – 1988) bol stavebným inžinierom a vysokoškolským učiteľom na SVŠT v Bratislave. Mali dve dcéry, z nich MUDr. Elena Časnochová je stomatologičkou v Bratislave.

MUDr. Elena Kubánová zomrela 9. 6. 2011 v Bratislave, kde je pochovaná na Martinskom cintoríne.

Klára Kubičková

Historička umenia, publicistka, vysokoškolská učiteľka **PhDr. Klára Kubičková, CSc., rodená Kucserová**, sa narodila 15. 8. 1936 v Leviciach. V r. 1953 maturovala na komárňanskom gymnázii s vyučovacím jazykom maďarským. V r. 1953 – 59 študovala dejiny umenia a estetiku na Filozofickej fakulte (FF) Univerzity Komenského (UK) v Bratislave a súběžne v r. 1954 – 55 na FF Karlovej univerzity v Prahe. V r. 1968 – 73 absolvovala externú vedeckú aspirantúru v ČSAV v Prahe, kde získala vedeckú hodnosť CSc. Doktorát z filozofie (PhDr.) získala v r. 1985 na FF UK v Bratislave. *Pokračovanie na s. 6*

V r. 1959 – 65 pracovala ako odborná pracovníčka pre výskum pamiatok v Bojniciach a Banskej Bystrici. V r. 1965 – 71 bola vysokoškolskou učiteľkou na Pedagogickej fakulte (PgF) v Banskej Bystrici a v r. 1971 – 74 vedúcou oddelenia banksobystrickej Oblastnej galérie. V r. 1983 sa presťahovala do Bratislavy, kde sa stala odbornou pracovníčkou Štátneho projektového typizačného a výskumného ústavu. V r. 1987 – 91 pôsobila v Slovenskej národnej galérii (SNG) v Bratislave, kde založila zbierku architektúry 20. storočia. V r. 1992 – 97 bola predsedníčkou slovenskej sekcie medzinárodnej organizácie DOCOMOMO, zaoberajúcou sa ochranou architektonických diel vytvorených medzi dvoma svetovými vojnami.

V r. 1987 jej bola ponúknutá možnosť založiť zbierku architektúry 20. storočia v SNG v Bratislave. Počas niekoľkých rokov sa zbierka rozrástla na 12.000 jednotiek. Výstavami a ich katalógmi prezentovala Klára Kubičková v kolektíve autorov životné diela Emila Belluša, Michala Milana Harminca a ďalších architektov. V r. 1992 odišla do dôchodku a pracovala v nových možnostiach otvorených hraníc a slobody prejavu ďalej, od r. 1997 v Banskej Bystrici, kde sa venovala umelecko-historickým a architektonickým aktivitám.

Nepatrí medzi rodákov Novohradu, ale počas života úzko spolupracovala s Novohradskou galériou v Lučenci a napísala niekoľko publikácií o umelcoch Novohradu. V prvom rade obdivovala maliara Gyulu Szabóa, ktorého osobnosť ju priťahovala ešte ako vysokoškolskáčka a jeho dielo sa pre ňu stalo celoživotnou „závislosťou“. V r. 2007 jej vo vydavateľstve Nap v Dunajskej Strede vyšla monografia Szabó Gyula 1907 – 1972. V nasledujúcom období vždy v úzkej spolupráci s Kingou Szabóovou pripravila niekoľko výstav aj o iných umelcoch Novohradu. V r. 1983 jej vyšla spoločne vo vydavateľstvách Madách/Tatran v Bratislave monografia

o ďalšom umelcovi Novohradu Bélovi Bacskaiovi. Treťou významnou osobnosťou Novohradu, ktorej sa venovala, bol architekt Oskár Winkler.

PhDr. Klára Kubičková, CSc., zomrela 25. 11. 2022 v Banskej Bystrici, pochovaná je na cintoríne v Slovenskej Ľupči.

Tibor Mihalovics

Lekár – chirurg, ortopéd, traumatológ, primár **MUDr. Tibor Mihalovics** sa narodil 10. 3. 1938 v Kolárove, okres Komárno. V r. 1957 – 63 študoval na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Následné atestácie z odborov chirurgia a ortopédia získal na Lekárskych fakultách UK v Bratislave a Martine. V r. 1963 – 71 pôsobil ako sekundárny lekár a zástupca prednostu chirurgického oddelenia v Odbornom ústave tuberkulózných a respiračných chorôb vo Vyšných Hágoch. V r. 1971 – 2000 vykonával funkciu primára Ortopedicko-traumatologického oddelenia Nemocnice s poliklinikou v Lučenci. Od r. 2000 žil na dôchodku v Lučenci, no ešte aj v ďalších rokoch ambuloval na znížený úväzok.

Po svojom príchode do lučenskej nemocnice tu postupne vybudoval ortopedické a traumatologické oddelenie, ktoré dovtedy v Lučenci neexistovalo. V súčasnosti toto oddelenie pracuje samostatne v novom pavilóne chirurgických odborností s výborným tímom lekárov. Starší syn MUDr. Tibora Mihalovicsa MUDr. Zsolt Mihalovics (*1964) pôsobí ako primár oddelenia ortopédie a úrazovej chirurgie Všeobecnej nemocnice s poliklinikou v Lučenci.

MUDr. Tibor Mihalovics zomrel 5. 11. 2023 v Lučenci, pochovaný je na tunajšom mestskom cintoríne.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Iné významné výročia

• Osobnosti

PUNTIĀN, Jozef, RNDr. – 65. výročie narodenia (1. 11. 1958 Lučenec), matematik-programátor, fotograf, publicista a prekladateľ. Je zakladajúcim členom Korunk Ifjusági klub, Kármán József Színkör. V roku 1995 získal Madáchovu cenu. Autor a spoluautor publikácií a monografií, najmä z Novohradu. V súčasnosti pracuje v Novohradskej knižnici v Lučenci.

HRONEC, Pavol, Ing. – 75. výročie narodenia (3. 11. 1948 Kalinovo), ekonomický inžinier.

DEMECS, Dezső Deziderio, prof. Dr., PhD. – 100. výročie narodenia (8. 11. 1923 Boľkovce), filozof, vedeckovýskumný pracovník, vysokoškolský učiteľ. Zomrel 21. 8. 2002 v Pine Bluff (USA). Na ľudovej škole v Boľkovciach študoval v rokoch 1929 – 37.

AGÓCS, Attila, Mgr., PhD. – 45. výročie narodenia (11. 11. 1978 Fiľakovo), etnológ, bývalý tanečník/choreograf, bývalý riaditeľ Hradného múzea vo Fiľakove. V súčasnosti je primátorom mesta Fiľakovo a poslancom zastupiteľstva BBSK.

ADAMOVIČ, Štefan – 120. výročie narodenia (13. 11. 1903 Moravské Lieskové), cirkevný historik, pedagóg, ev. farár v Mládzove. Od roku 1930 farár v obci Turičky a taktiež profesor na stredných školách v Lučenci. Počas SNP bol prednostom osvetového oddelenia na povereníctve školstva, redaktor povstaleckého Hlasu ľudu. Používal pseudonym: Cinobanský, Novohradský, Evanjelik z Novohradu a i.

KOŠKA, Pavel – 30. výročie úmrtia (13. 11. 1993 Brezno), múzejník a učiteľ. Ľudovú školu navštevoval v obci Uhorské, študoval na osemročnej strednej škole a v rokoch 1955 – 59 na pedagogickej škole v Lučenci, kde neskôr pôsobil ako učiteľ. Zaslúžil sa o reorganizáciu Horehronského múzea. V roku 1974 bol vyznamenaný Cenou Rady MsNV v Brezne a i. Narodil sa 16. 10. 1939 v Uhorskom.

Pokračovanie na s. 7

ŠVEHLA, Pavol – 210. výročie narodenia (13. 11. 1813 Rimavská Baňa), básnik, autor balád a románov. Bol profesorom v Lučenci a od roku 1839 evanjelickým farárom v Dobroči, kde aj zomrel 12. 4. 1880. Rukopisná báseň *Hádka* (1835) sa pokladá za možný impulz pre Sládkoviča na vytvorenie desaťveršovej strofy Maríny.

SLOVÁK, Leopold, doc. PhDr., CSc. – 30. výročie úmrtia (14. 11. 1993 Bratislava), žurnalista, dramaturg, vysokoškolský učiteľ. Pôsobil v Československom rozhlase, naposledy ako námestník riaditeľa (1972 – 79). Narodil sa 5. 11. 1919 v Málinci.

PÁNIK, Ľudvík – 135. výročie narodenia (15. 11. 1888 Ratková), učiteľ, správca ev. a .v. ľudovej školy v Tomášovciach. Na škole pôsobil 43 rokov, svojou usilovnosťou bol vzorom troch generácií. Bol aj prvým kronikárom obce.

HERZ, Alexander – 85. výročie úmrtia (17. 11. 1938 Vladivostok), lekár, politik a humanista. V rokoch 1902 – 30 praktický, zubný a úradný železničný lekár v Lučenci. Účastník zakladajúceho zjazdu KSČ v Prahe a zakladateľ MO KSS v Lučenci (1921). Narodil sa 5. 12. 1875 v Jelšave.

KUBÁNOVÁ, Elena, rod. Horniaková – 100. výročie narodenia (17. 11. 1923 Tomášovce), lekárka, internistka, hematologička. Autorka viacerých vedeckých publikácií.

ZAN, Juraj Jan – 150. výročie úmrtia (20. 11. 1873 Zlatno), sklársky podnikateľ. Ľudovú školu navštevoval v Lome nad Rimavicou. Roku 1826 viedol s matkou skláraň v Utekáči, v r. 1827 si prenajal sklársku hutu vo Vlkove. V Zlatne dal r. 1833 postaviť sklársku hutu, v ktorej sa pôvodne vyrábalo tabuľové sklo, neskôr prešiel na výrobu úžitkového a umeleckého skla, jeden z jeho prvých výrobcov v Uhorsku. Výrobky získali viacero ocenení na domácich a zahraničných výstavách. Narodil sa r. 1803 v Sihle.

SZLOSZJÁR, Pavel – 110. výročie narodenia (23. 11. 1913 Fiľakovo), ochotnícky herec a režisér. Naposledy pracoval v závode Mier Lučenec. Režijne naštudoval viac ako 30 predstavení v maďarskom jazyku. Zomrel 9. 3. 1996 vo Fiľakove.

FALTUS, Róbert – 15. výročie úmrtia (25. 11. 2008 Bratislava), tanečník, zaslúžilý umelec. Narodil sa 8. 1. 1934 v obci Kazár v Maďarsku. ZŠ navštevoval vo Fiľakove, pracoval v Kovosmalte a pôsobil ako tanečník vo folklórnych súboroch (1948 – 50). V r. 1950 – 76 bol sólistom tanečného súboru SĽUK v Bratislave, v r. 1976 – 94 v pomocnom hereckom zbore SND na scéne Divadla P. O. Hviezdoslava v Bratislave. Stvárnil množstvo postáv v choreografiách J. Kubánku a M. Ťapáka, ako tanečník účinkoval vo filmoch *Rodná zem*, *Jánošík*, *Sváko Ragan*, *Krutá lúbošť*.

UNGVÁRY, Ján – 260. výročie narodenia (28. 11. 1763 Lučenec), inžinier, dramatik. V roku 1790 spolu s Kazinczym a Rádayim založili prvú divadelnú spoločnosť v Uhorsku – v Budíne. Zomrel 10. 10. 1807 v Erőde (Maďarsko).

MELICHERČÍK, Ján, prof. Ing., CSc. – 20. výročie úmrtia (30. 11. 2003 Bratislava), elektrotechnický inžinier, vysokoškolský učiteľ. Pôsobil na ETF ČVUT v Prahe (1961 – 72), ETF SVŠT v Bratislave (1972 – 91). Narodil sa 6. 1. 1927 v Lovinobani, kde je aj pochovaný (Horné Fafáky).

Stalo sa v regióne

Poznaj Novohrad o Timravinej živote

Cyklické prednášky s názvom Poznaj Novohrad už majú v Novohradskom osvetovom stredisku svoje miesto. Tentokrát pracovníčka pre prevenciu a vzdelávanie spolu s etnologičkou z Novohradského múzea a galérie navštívili Základnú školu v Divíne.

Podujatie sa konalo v piatok 20. 10. 2023 a lektorka Michaela Škodová priblížila žiakom a žiačkam deviatych ročníkov život slovenskej prozaičky a dramatičky Boženy Slančíkovej Timravy. Okrem jej spisovateľských úspechov porozprávala M. Škodová aj o Timravinej rodine, o tom, aké listy písala svojim nápadníkom, ale aj o tom, čo rada robila vo voľnom čase.

Okrem prednášky spojenej s videoprezentáciou bolo pre žiakov pripravené aj čítanie z Timravinych diel a tiež interaktívna aktivita, kde žiaci rozoznávali rôzne koreniny, ktoré Timrava používala pri pečení a varení.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Hráme sa na ...

Novohradské osvetové stredisko pripravilo v tomto roku pre deti z detských divadelných súborov a ich vedúcich a pedagógov ďalšie tvorivé dielne, ktoré majú za cieľ podporiť rozvoj tvorivého myslenia detí, tvorivého riešenia konkrétnych problémov, rozvoj pohybových a komunikačných schopností detí, fantázie...

Deti sa prostredníctvom hry naučia spoznávať seba samého, podporí sa ich sebahodnotenie, sebarealizácia, rozvíja sa kritické myslenie.

Tvorivá dielňa, ktorá sa konala 18. októbra 2023, bola zameraná predovšetkým na pohyb a neverbálnu komunikáciu. Lektormi tvorivej dielne boli pedagógovia a herci Divadla pri kolkárni Mgr. art. Igor Suchý a Mgr. Branislav Čukan. Deti sa hrali, vymýšľali, tvorili pohybové etudy, ktoré potom mali možnosť predviesť na javisku kina Apollo a sledovať spätnú väzbu na svoje vystúpenie.

Popoludní všetci účastníci vyrazili v pripravených divadelných kostýmoch a maskách do ulíc mesta, kde šantili a rozdávali radosť uponáhľaným „dospelákom“, ktorí sa aspoň na chvíľu zastavili a pozreli si ich vystúpenia.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Mgr. Milada Bolyošová

Projekt (made in pod holým nebom... IX.)

OD KRESBY KU MALBE A NAOPAK

LUČENEC 3.11. - 4.11.2023 - lektor prof. PaedDr. Jaroslav Uhel, ArtD.

Obsahové a tematické zameranie tvorivého stretnutia neprofesionálnych výtvarníkov bolo tento rok venované technike suchý pastel, téme „zátišie“ a „živly“.

Pastel je technika na hraniciach maľby a kresby. S pastelom pracujeme tak, že: nanášame farby, ktoré môžeme rozotierať vzájomne do seba a docieľiť tak zaujímavé a jemné maliarske prechody. Práve pre svoju ľahkú rozotierateľnosť je možné docieľiť zamatový efekt, čo je často využívané pri portrétovaní alebo maľbe aktov. Maľba pastelom je jedinečná tým, že umožňuje priamy kontakt maliara s médiom a povrchom. Pastelom môžeme maľovať najrozmanitejšími spôsobmi. Každá z techník môže byť použitá samostatne, väčšinou kombinujeme viacej techník naraz. S každým druhom pastelu môžeme dosiahnuť iné výsledky.

Štrukturálne rozvrstvenie tvorivej dielne bolo nasledovné:

1. teoretická príprava, 2. praktická realizácia, autorská tvorba,
3. prezentácia výsledkov.

Prvý deň 3. novembra 2023 (piatok) sme o 17:00 hod. otvorili tvorivú dielňu za účasti 21 prihlásených výtvarníkov, oboznámili s harmonogramom a zásadami fungovania. Ďalej sa pokračovalo teoretickou časťou, prezentáciou power point, tematickým a obsahovým zadaním tvorivej dielne OD KRESBY KU MALBE A NAOPAK.

Druhý deň 4. novembra 2023 (sobota) od 09:00 nasledovala príprava pre prácu, spresnenie zadania účastníkom k stanovenej tematike a praktická časť, v ktorej boli aplikované aj individuálne prístupy lektora k účastníkom, napríklad v závislosti k ich zručnostiam, aktivitám a pod.. Prezentácia výsledkov - dve samostatné práce: jedna podľa predlohy, ktorej predchádzajú študijné maliarske záznamy smerujúce ku konečnému výsledku zadania

Pokračovanie na s. 9

(osobný vzťah ku skutočnosti) a jedna samostatná práca na tému „živly“ ukončili tohtoročné stretnutie s víziou realizácie projektu č. X. v ďalšom roku.

Jedným z hlavných poslaní NOS je podpora rozvoja záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby. Vo vizuálnom umení podporujeme autorov v získavaní vedomostí, rozvíjaní zručností, vizuálnej gramotnosti a umeleckoodborný rast prostredníctvom poznávania, realizácie a prezentácie výtvarnej tvorby. Posun vpred je viditeľný, čo dokazujú výsledky od regionálnych až po celoštátne kolá súťažnej výstavy Výtvarné spektrum, čo potvrdzuje opodstatnenosť takýchto stretnutí, zároveň zviditeľňuje prácu NOS a jeho reprezentáciu v rámci celého Slovenska.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Renata Ádamová

Na novohradskú nôtu

Novohradské osvetové stredisko v Lučenci zorganizovalo pre vedúcich a členov folklórnych telies pôsobiacich v Novohrade školiace stretnutie v dvoch termínoch. Prvé stretnutie bolo dňa 4. 8. 2023 o 18:00 hod. v Kokave nad Rimavicou a druhé dňa 8. 11. 2023 o 18:30 hod. v sále Novohradského osvetového strediska v Lučenci.

Cieľom tohto projektu bola realizácia inštruktážnych školení so zameraním na tradičné ľudové piesne z Novohradu a Malohontu. Popri zvyšovaní úrovne tvorivej činnosti jednotlivých zložiek folklórnych súborov a skupín išlo aj o napomáhanie hudobným zoskupeniam, sólistom-inštrumentalistom, aj spevákom pôsobiacim v regióne, aby sa motivovali, spoznávali a objavovali svoj hudobný folklór.

Školenie bolo zamerané hlavne na hudobný folklór, kde boli rozoberané témy, ako: poukázať na dôležitosť, čo sa týka štýlovosti a interpretácie ľudovej piesne v Novohrade, porovnanie, inšpirácia z iných regiónov, kde udržiavajú hudobný folklór s prihliadnutím na regionálne špecifiká, hudobné spracovanie a práca s archívnymi piesňovými materiálmi. Pracovalo sa pod odborným dohľadom lektorov, ktorí sa venovali interpretácií, štýlovosti, a tým napomáhali pri zachovávaní tradičného hudobného folklóru regiónu. Tieto školenia prebiehali formou jednodňových na seba nadväzujúcich stretnutí. Prvé stretnutie bolo zamerané na piesne Novohradu a Malohontu, spojené s predstavením obsahu spevníka kokavských ľudových piesní od Mgr. Viery Brezinovej, ktorá bola lektorkou spolu s Mgr. Rudolfom Veselovským a Róbertom Schillom. V rámci stretnutia boli odprezentované niektoré piesne a účastníci zároveň mali príležitosť naučiť sa ich pod odborným vedením lektorov spolu so speváckym a hudobným sprievodom v podaní Kataríny Bielčikovej, Jaroslava Spišiaka a Tria fujaristov – Pavla Bielčika, Jána Krotáka a Miroslava Moncoľa.

Pokračovanie na s. 10

Druhé stretnutie bolo zamerané výlučne na región Novohrad, piesne s témou regrútsva a vojnové piesne, o ktoré bol záujem zo strany účastníkov. Lektormi stretnutia boli PhDr. Andrea Jágerová a Mgr. Marcela Janštová. Školenie spríjemňovali hudobným sprievodom účinkujúci: Novohradský heligonkár Milan Gabera ml. z Lučenca a Hudobno-spevácka skupina Haličan z Haliče.

Podujatia z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Bc. Milan Gabera – metodik pre folklór NOS

Petőfi v Lučenci

S názvom Petőfi v Lučenci sa uskutočnilo záverečné podujatie, pri príležitosti 200. výročia narodenia Sándora Petőfiho.

Účastníci sa stretli 9. novembra vo veľkej sále Novohradského osvetového strediska. Organizátorom podujatia bolo Novohradské osvetové stredisko a Csemadok Novohradský oblastný výbor. Na podujatí bol premietaný krátky film o potulkách básnika na Medveši a prezentácia druhého vydania publikácie Petőfi v Lučenci od autora Istvána Böszörményiho.

V druhej časti podujatia odzneli Petőfiho básne v maďarskom a slovenskom jazyku v krátkom kultúrnom programe. Účinkovali Vivien Goga, Benko Klaudia a Veres Saskia

– žiačky Strednej odbornej pedagogickej školy v Lučenci, klavírny sprievod Gál Marcel, slovenskí recitátori – Matej Gajdoš a Eva Kubicová a komorný zbor Serly.

Účastníkov privítal riaditeľ Novohradského osvetového strediska Mgr. Stanislav Spišiak a odborný pracovník Karol Galcsík, ktorí v krátkosti predstavili aj druhé vydanie Pamätnej knihy.

Podujatie podporil KULTMINOR.

Karol Galcsík

Divadelné dielne

Novohradské osvetové stredisko pripravuje každoročne vzdelávacie podujatia aj pre tvorcov neprofesionálneho divadla. V tomto roku sme pre divadelníkov pripravili v rámci projektu Divadelné dielne tri tvorivé stretnutia. 10. 11. 2023 sa v priestoroch Novohradského osvetového strediska stretli režiséri, dramaturgovia aj herci. Lektorka režisérka **Mgr. art. Katarína Hitzingerová** sa venovala práci dramaturgov a režisérov, zamerala sa na pomoc pri výbere divadelných hier pre daný divadelný súbor (ako nájsť zdrojové materiály pre výber hry, ako upravovať divadelnú predlohu), oboznámila ich s dramaturgickými postupmi, hovorili aj o tom, ako si vytvoriť dramaturgicko – režijnú koncepciu a ako do nej neskôr implementovať ostatné zložky divadla.

Pokračovanie na s. 11

Lektor Mgr. art. Ján Marcinek sa sústredil na reč, na základy správneho dýchania, správnej výslovnosti, na hygienu rečového a hlasového aparátu.

Aj ďalšie divadelné dielne, ktoré sa uskutočnili 17. a 18. 11. 2023 v Kokave nad Rimavicou-Liešnici boli určené predovšetkým hercom a venovali sme sa dynamike, rytmike, štylizácii reči (dialekt, slang, charakteristika postavy hlasom a spôsobom reči), artikulácii, technike zvládania prejavov emócií.

V ďalšej časti sme sa zamerali na tvorbu postavy (prečo moja postava koná tak ako koná, aká je jej vnútorná a vonkajšia charakteristika, akými špecifikami ju odliším od ostatných postáv, čo chcem svojou postavou povedať), na získanie vedomostí, schopností a zručností javiskového pohybu. Lektorom tvorivých dielní pre hercov bol herec a pedagóg Mgr. art. Ján Marcinek.

Divadelné dielne boli pre amatérskych divadelníkov veľkým prínosom, naučili sa, ako správne dýchať, ako správne hovoriť, ako šetriť hlas, ako rozcvičiť rečový aparát, ako sa sústrediť, ako charakterizovať postavu hlasom, spôsobom reči, ako tvoriť svoju postavu. Boli to naozaj tvorivé stretnutia.

Podujatia z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Mgr. Milada Bolyošová

Gurmánsky deň v Kokave nad Rimavicou

Tento rok sa úspešne podarilo Mikroregiónu Sinec-Kokavsko v spolupráci s obcou Kokava nad Rimavicou zorganizovať už 8. ročník Regionálneho gurmánskeho dňa (RGD).

Ide o súťaž vo varení tradičných jedál. Do súťaže sa prihlásilo 8 družstiev. Okrem Kokavy nad Rimavicou aj družstvá z Klenovca, Hnúšte, Utekáča a Lehoty nad Rimavicou. Návštevníci si mohli pochutnať na výborných tradičných špecialitách, ktoré mali nielen ich, ale aj porotu okúzliť chuťou, ale aj vizuálnym prejavom.

Pokračovanie na s. 12

Okrem toho sa súťažiaci snažili prilákať návštevníkov aj nádhernou jesennou výzdobou svojho stánku, a tak námestie naozaj vynikalo pestrými farbami jesene a kreatíva súťažiacich nemala hranice.

Počasiе gurmánskemu dňu naozaj prialo a ako hovorí manažérka Mikroregiónu Sinec – Kokavsko Miladka Kochanová, vždy si na tento deň objednáva len krásne slnečné počasie, čo sa aj tentokrát naplnilo. RGD deň bol naozaj veselý a o spríjemnenie sa postarali svojím vystúpením deti DFS Kokavan, LH FS Kokavan a HS Miral.

Porota vybrala a ocenila tri víťazné miesta. Najviac zaujalo členov poroty jedlo od mládenčov z Lehoty nad Rimavicou, ktorí navarili Hovädzí guláš s knedľou, ale poďakovanie patrí všetkým zúčastneným družstvám, ktoré naozaj od skorého rána vynaložili všetko úsilie, aby navarili čo najchutnejšie dobroty.

RGD je významným podujatím v obci Kokava, teší sa obľube návštevníkov aj z blízkeho okolia.

Každým rokom si získava čoraz viac priaznivcov.

Blanka Harasimová

100. výročie narodenia Márie Hajkovej

MO MS a Dom MS v Lučenci v spolupráci s Obecným úradom Mýtňa, MO Živena, Novohradskou knižnicou a Novohradským osvetovým strediskom v Lučenci a ďalšími novohradskými inštitúciami zorganizovali 18. októbra v Mýtnej spomienkové stretnutie pri príležitosti 100. výročia narodenia autorky kuchárskych kníh Márie Hajkovej. Pietneho podujatia sa zúčastnil aj autorkin syn, významný filozof, kulturológ, pedagóg, profesor Dalimír Hajko so synom a ďalšou blízkou rodinou.

Po položení vencov na mieste posledného odpočinku Márie Hajkovej sa presunuli prítomní na Obecný úrad v Mýtnej. Tu sa predstavili žiaci miestnej základnej a materskej školy hodnotným kultúrnym programom. Ďalej sa ujal slova profesor Hajko, nositeľ Svetovej ceny humanizmu za rok 2022. Zaspomínal si na svoje detstvo, na svoju mamičku, ktorá nebola len autorkou kuchárskych kníh, ale aj výbornou kuchárkou v domácnosti. Prvú knihu vydala v roku 1956 s podporou svojho manžela kníhkupca Jozefa Hajka pod názvom *Múčniky* v 50 000 náklade. Kniha bola za 2 týždne vypredaná. A tak k *Múčnikom* pribudli ďalšie tituly: *Nová kuchárska kniha*, *Konzervujeme jednoducho a dobre*, *Jedlá z rýb a diviny*, *Pokrmý pripravené na grile a v tlakovom hrnci*, *Nepéčené múčniky* a viaceré tematické práce týkajúce sa pokrmov z húb, zeleniny, sóje, zemiakov a takmer zo všetkých surovín, z ktorých sa skladá jedálny lístok väčšiny slovenských domácností.

Na knihách M. Hajkovej vyrastali celé generácie slovenských gazdiniek. A nielen slovenských.

Onedlho sa objavili preklady do maďarčiny, češtiny, nemčiny, celkove do jedenástich jazykov. Počet vydaných výtlačkov jej kníh dosahuje viac ako tri milióny kusov.

Po púťavom rozprávaní profesora Hajka sa účastníci stretnutia zapísali do Pamätnej knihy obce Mýtňa a pokračovali ďalšími aktivitami v Dome MS v Lučenci.

Dúfajme, že Novohradčania si natrvalo vryjú do pamäti príbeh úspešnej nestorky kuchárskych kníh pochádzajúcej z novohradskej obce Mýtňa, ktorej tvorba sa stala súčasťou nie jednej rodiny na Slovensku, ba dokonca takmer na celom svete.

Záverom patrí veľké poďakovanie pani starostke I. Kandačovej za milé prijatie spojené s občerstvením, ako i pani učiteľkám ZŠ s MŠ a ich žiakom za krásny program.

Mgr. Ľudmila Lacová

OTVORENIE ZREKONŠTRUOVANEJ REGIONÁLNEJ MATIČNEJ KNIŽNICE

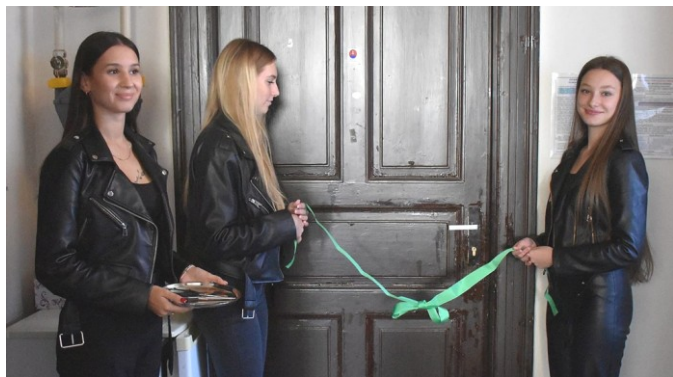
18. októbra bolo v Dome MS v Lučenci mimoriadne rušno. Riaditeľka Domu MS Jana Viteková privítala vzácneho hosťa, filozofa, kulturológa, spisovateľa, profesora Dalimíra Hajka, nositeľa Ceny humanizmu za rok 2022, ktorý sa v dopoludňajších hodinách zúčastnil pietneho aktu v obci Mýtňa pri príležitosti 100. výročia narodenia svojej matky, známej autorky kuchárskych kníh Márie Hajkovej a popoludní navštívil Dom MS v Lučenci na ďalšom zaujímavom podujatí.

Za účelom otvorenia zrenovovanej matičnej regionálnej knižnice zavítala do Domu MS aj primátorka mesta Lučenec Alexandra Pivková, tajomník Matice slovenskej Peter Schvantner, vedúca Oddelenia školstva, sociálnych vecí, kultúry a športu MsÚ v Lučenci Ivana Jasenková Oľšágová, ako i zástupcovia Novohradskej knižnice, Novohradského osvetového strediska, MO Živeny, Spolku Milana Rastislava Štefánika v Lučenci, no najmä členovia MO MS a široká verejnosť.

Pokračovanie na s. 14

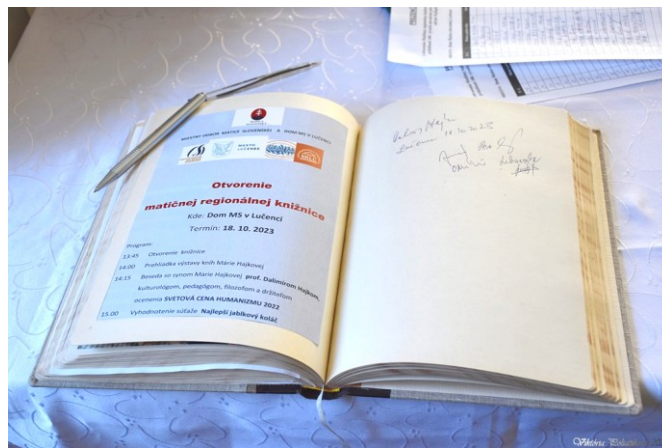
Po kultúrnom programe, o ktorý sa postarali študentky SOŠ - pedagogickej a členky spevokolu Rezeda, nasledovalo prestrihnutie pásky. Prítomní si prezreli priestory knižnice, ktoré sú doplnené posterami zobrazujúcimi vývoj spisovnej slovenčiny od príchodu vierozvescov Cyrila a Metoda až po hodžovsko-hattalovskú reformu štúrovskej slovenčiny. O ich umelecké stvárnenie sa zaslúžil Andrej Rapco pri príležitosti 180. výročia kodifikácie spisovnej slovenčiny. V súčasnosti je možné si v knižnici vypožičať prezenčne národné kalendáre, učebnice slovenského jazyka používané v rôznych historických obdobiach, gramatické príručky, svetovú, no najmä slovenskú literatúru, časopisy Slovenské pohľady, Slovenské národné noviny...

Inventár knižnice rozšíril svojimi knihami aj pán profesor Hajko, ako i ďalší účastníci otvorenia knižnice. Po doznení piesne Slovensko moje v podaní študentiek sa účastníci usadili vo vedľajšej miestnosti, kde sa započúvali do rozprávania pána profesora Hajka. V svojich spomienkach sa vrátil aj do svojho detstva, do prázdninových pobytov u starých rodičov v rodnej Mýtnej. Rozhovoril sa i o tvorbe svojej mamičky, ktorá nielen písala kuchárske knihy, ale aj varila i piekla skvostné dobroty. Paradox – pán profesor napriek tomu bol v detstve veľmi slabý jedák.

Po druhej besede nasledovalo vyhodnotenie súťaže Najlepší ovocný koláč, ktorú MO MS tradične pripravuje v spolupráci s JDS v Lučenci. Prvenstvo si odniesla pani Anna Buchtová. Všetci prítomní však mali možnosť ochutnať cukrárske výtvary lučenských gazdiniiek, a tak si obohatiť aj ďalšie zmyslové orgány.

Dúfajme, že vzácny hosť pán profesor aj napriek svojmu veku Lučenec nenavštívil poslednýkrát a opäť nás poctí svojou návštevou a súčasne sa podelí v rodnom Novohrade so svojimi životnými, no najmä literárnymi skúsenosťami.

Záverom sa chceme poďakovať všetkým, ktorí sa pričínili o rekonštrukciu knižničných priestorov a zveľadili inventár matičnej knižnice. Veríme, že do jej priestorov budú prichádzať žiaci, študenti i široká verejnosť v čo najväčšom počte a okrem beletrie či inej historickej literatúry sa začítajú i do matičných novín i časopisov. Knižnica bude sprístupnená pre širokú verejnosť každú stredu od 15:00 do 16:00 hodiny. Prípadne aj iný termín po osobnom dohovore s členmi výboru MO MS alebo riaditeľkou Domu MS v Lučenci.

Mgr. Ľudmila Lacová

Trestnoprávna zodpovednosť mladistvých

V spolupráci s OR PZ Lučenec zorganizovalo Novohradské osvetové stredisko, kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja, preventívno-vzdelávacie podujatie zamerané na trestnoprávnu zodpovednosť mladistvých a nelegálne drogy. V utorok 14. 11. 2023 sme spolu s preventivným Policajným zborom v Lučenci navštívili žiakov siedmich ročníkov v ZŠ Kokava nad Rimavicou.

Bc. Janka Cerovská

MEDZINÁRODNÝ NOVOHRADSKÝ FOLKLÓRNY FESTIVAL ZÍSKAL STATUS CIOFF INTERNATIONAL RECOGNIZED FESTIVAL

V roku 2023 sa konal už 27. ročník Medzinárodného folklórneho festivalu, ktorý je jedinečný tým, že prebieha na obidvoch stranách historického regiónu Novohrad. Vznikol ako putovný festival v roku 1995 a v roku 2000 prekročil hranicu medzi Maďarskom a Slovenskom a hlavným organizátorom na slovenskej strane sa stalo Novohradské osvetové stredisko. Touto spoluprácou vznikol Medzinárodný Novohradský folklórny festival, ktorý má cezhraničný charakter.

Hlavnou myšlienkou festivalu je kultúrne spájanie Novohradu rozdeleného štátnou hranicou a jedným z hlavných princípov, na ktorom festival stavia dodnes, je putovný charakter. Jednotlivé programy a vystúpenia sa konajú počas piatich dní v rôznych obciach a mestách na oboch stranách Novohradu. Podujatie vytvára podmienky k skvalitňovaniu medzifudských vzťahov v regióne s národnostne zmiešaným obyvateľstvom a rovnako vzájomných susedských vzťahov s župou Nógrád. Na realizácii festivalu Novohradské osvetové stredisko spolupracuje s viacerými partnermi zo Slovenska a Maďarska a každoročne na návštevníkov čaká pestrý program aj zaujímavé sprievodné aktivity s odborným rozmerom.

Medzinárodný Novohradský folklórny festival je členom Slovenskej národnej sekcie CIOFF - Medzinárodnej rady organizátorov festivalov folklóru a tradičného umenia, pridruženej organizácie UNESCO a je veľmi potešujúce, že medzinárodná organizácia na základe splnenia všetkých podmienok 6. novembra 2023 zaradila Medzinárodný Novohradský folklórny festival medzi 150 najrenomovanejších folklórnych festivalov na svete. Prijatie sa udialo na 52. svetovom kongrese medzinárodnej organizácie

CIOFF v Chorvátskom Osijeku. Na Slovensku je držiteľom tohto statusu spolu s Medzinárodným Novohradským festivalom aj Medzinárodný folklórny festival Myjava. V tejto súvislosti chceme poďakovať Slovenskej národnej sekcii CIOFF za úspešnú spoluprácu pri získaní prestížneho medzinárodného statusu CIOFF International Recognized Festival.

Tešíme sa na ďalší ročník Medzinárodného Novohradského folklórneho festivalu, ktorý sa uskutoční v dňoch od 24.7.2024 – 28.7.2024 a opäť prinesie rôzne interaktívne, prezentačné, vzdelávacie programy a zaujímavých účinkujúcich z rôznych končín sveta.

Anna Maková, odbor kultúry Úradu BBSK

Zdroj: Novohradské osvetové stredisko, Lučenec, BBSK

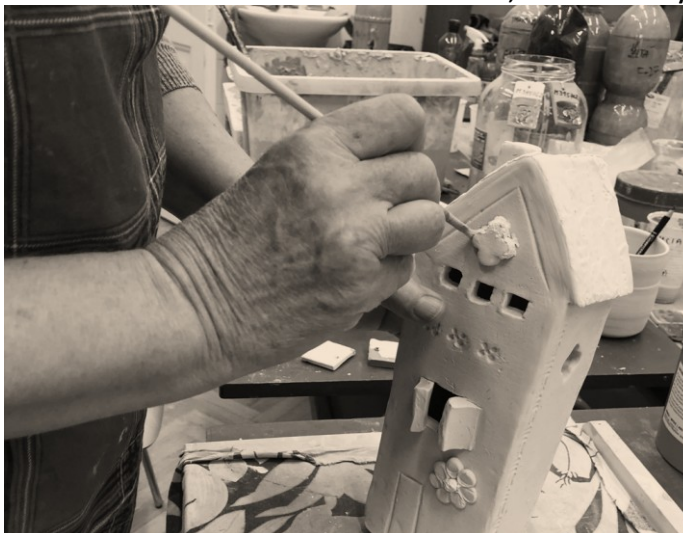
Foto: Milan Alberti, odbor kultúry Úradu BBSK

V mesiacoch november – december prebiehajú v priestoroch Dielničky Novohradského osvetového strediska aktuálne kurzy zamerané na výrobu vlastnoručných diel/darčiekov v podobe úžitkovej a dekoratívnej keramiky – šálok, misiek, rôznych vianočných dekorácií, ozdôb na stromček, domčekov na sviečku, magnetiek. Väčšina účastníkov plánuje svojimi dielami obdarovať blízkych na Vianoce. Mnohí z nich to poňali ako výzvu a príležitosť konečne sa zoznámiť, vyskúšať si to s hlinou a niečo si vytvoriť. Väčšina prvýkrát sedela za hrnčiarskym kruhom a tak isto prvýkrát modelovali z hliny. Nadšenie a radosť boli citeľné naprieč všetkými vekovými kategóriami. Dielňu navštívili žiaci ZŠ s učiteľkami, niektoré deti prišli s rodičmi po škole, taktiež tu boli účastníci, čo prišli do dielne po práci a veľmi šikovné dôchodkyne.

Jedna pani sa priznala, že až teraz – na dôchodku si splnila sen a prišla si vytvoriť svoje prvé dielo. Takisto bola veľmi milá referencia od mladej mamičky, že je to skvelá "psychohygiena". Všetkých, ktorí by chceli prísť, ale majú obavy, srdečne pozývame a určite to nie je o veku, či skúsenostiach, každý to zvládne.

Veronika Kolčák, vedúca Dielničky

KAM ZA KULTÚROU

Novohradské osvetové stredisko
– kultúrna inštitúcia Banskobystrického
samosprávneho kraja

Umelecké slovo, divadlo**11. 12. Hráme sa na...**

Workshop tvorivej dramatiky určený pre pedagógov a vedúcich detských divadelných súborov, využívanie metódy tvorivej dramatiky v DDS
9:00 hod. v priestoroch NOS

Folklór, hudba**1.– 2. 12. Adventné trhy**

Kultúrny program od 15:00 – 17:00
Účinkujú: DFS Radosť, HSSK Haličan, ŽSSK Vidovenky, FaDS Dubkáčik, novohradskí helónkari a sólisti
OC GALÉRIA Lučenec

3. 12. ADVENTNÉ STRETNUTIE

Festival speváckych zborov
Rím.-kat. kostol Nájdenia sv. Kríža Halič
o 15:00 hod.

9. 12. Trh šikovných rúk

Trh s Haličanom
Kultúrny program – Mestská tržnica
Lučenec

Foto, film, výtvarná tvorba

„Cigáni Tibora Huszára“
výstava fotografií z workshopu
v Kokave nad Rimavicou
vestibul NOS Lučenec
pracovné dni od 8:00 do 15:00 hod.

Klubové podujatia

13. 12. slávnostné uvedenie literárneho zborníka/bulletinu

VLAK LITERATÚRY

16:00 hod. – Malá sála NOS v Lučenci

Dielňa ľudových remesiel DIELNÍČKA**Dielňa keramiky pre verejnosť**

29. 11. a 6. 12. (vždy v stredu)

Práca s hlinou, pokračovanie

„Uceleného keramického kurzu“.

Kurzy pre školy – Hlina:**Výroba keramických svietidiel****Výroba keramických šálok so sitkami**

/ vrchnákom na sypaný čaj

a misiek sgrafito technikou

(termín podľa dohody so školami).

Výroba vianočných dekorácií/darčiekov

(termín podľa dohody so školami)

Kontakt: Veronika Kolčák/Nikovera,
0918 491 688, dielnicka.nos@gmail.com

Sledujte nás na www.nosl.sk a

<https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

Novohradská knižnica Lučenec
– kultúrna inštitúcia Banskobystrického
samosprávneho kraja

1. 12. -15. 12. Pod povrchom

Výstava umelkyne Marianny Žilkovej je inštalovaná na galérii oddelenia náučnej literatúry. Je súčasťou projektu Knižnica pre mládež a určená širokej verejnosti.

4. 12. - 8. 12. Tematické čítanie na Mikuláša

V priestoroch oddelenia literatúry pre deti sa bude celý týždeň konať tematické čítanie pre deti materských škôl a žiakov základných škôl s vianočnou témou v podaní knihovníčok Maťky a Jarky.

5. 12. Vianočné čítanie o 15:30 hod.

Aj pre seniorov sme si pripravili posedenie s knihou, kde im prečítame úryvok z knihy Ch. Dickensa Vianočná koleda.

11. 12. Adventné rozprávky o 9:30 hod.

Dramatizáciu rozprávky s vianočnou tematikou pre deti materských škôl si pripraví knihovníčky z oddelenia literatúry pre deti.

14. 12. Cestopisné zážitky o 16:30 hod.

Pre verejnosť bude určená beseda so spisovateľom a cestovateľom J. Klindom, spojená s prezentáciou jeho novej knihy o A. E. Timkovi.

14. 12. Klbko tvorivosti o 13:30 hod.

Tvorivé dielne sa uskutočnia v rámci projektu Pestrá paleta zážitkov pre žiakov základných škôl. Deti si vytvoria postavku anjela z prírodných materiálov.

Novohradské múzeum a galéria
– kultúrna inštitúcia Banskobystrického
samosprávneho kraja

Sadnite si, prosím II.

Zámerom výstavy Sadnite si, prosím II. je priblížiť životnú úroveň a dobový vkus zariadenia novohradských vidieckych, meštianskych, ale aj šľachtických domácností v 19. a 20. storočí a zároveň predstaviť kolekciu kresiel, ktoré sa podarilo vďaka finančnej podpore Fondu na podporu umenia a Banskobystrického samosprávneho kraja zreštaurovať v rokoch 2017 a 2018.

PRACOVNÁ PONUKA

Novohradské osvetové stredisko – kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja hľadá vhodného adepta na pracovnú pozíciu samostatný odborný pracovník pre miestnu kultúru, edičnú a publicistickú činnosť, dokumentaristiku a marketing a organizačné vedenie literárneho klubu. Termín nástupu do zamestnania 1. 1. 2024.

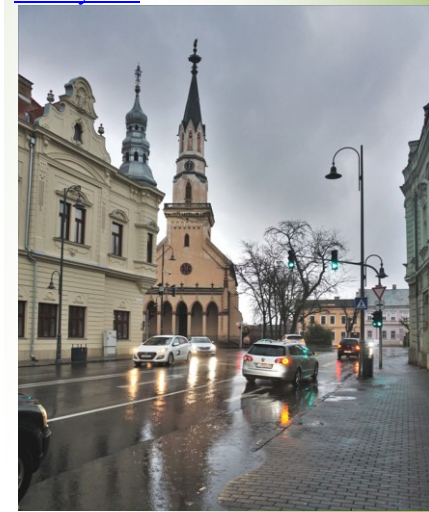
Bližšia špecifikácia:

1. Monitoring miestnej kultúry, poradenská činnosť a spolupráca s miestnymi samosprávami a organizáciami pri príprave kultúrnych podujatí.
2. Dokumentaristika a marketing.
3. Samostatné vykonávanie bibliografickej, rešeršnej a inej informačnej agendy.
4. Organizačné vedenie literárneho klubu.
5. Zodpovedný redaktor za prípravu, zostavenie, tlač a distribúciu mesačníka REKUS – Regionálny kultúrny spravodajca (ISSN 1338-9939, registrované na MK SR – EV 3991/10).

Popis práce, požiadavky na uchádzača a ďalšie informácie nájdete na:

<https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

https://www.nosl.sk/index_subory/pozvanky.htm

REKUS – regionálny kultúrny mesačník. VYDÁVA: Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo: EV 3991/10. ISSN 1338-9939, IČO 45 020 094, REDAKTOR: kolektív NOS, tel.: 45 12 703, 45 131 78,

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Renáta Adamová, FOTO: Janka Cerovská, internet ZODPOVEDNÝ: Mgr. Stanislav Spišiak, riaditeľ NOS v Lučenci, e-mail: nosl@nosl.sk TLAČ: NOS v Lučenci, www.nosl.sk

<https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

NEPREŠLO JAZYKOVOU ÚPRAVOU !

NEPREDAJNÉ